

FINANČNI INSTRUMENTI KOHEZIJSKE POLITIKE V OBDOBJU 2014-2020

KOHEZIJSKA POLITIKA 2014-2020

Nova pravila in zakonodajo, ki ureja naslednje obdobje naložb kohezijske politike EU v letih 2014-2020, je decembra 2013 formalno potrdil Svet Evropske unije.

Ta povzetek informacij je le eden od povzetkov, ki predstavljajo ključne elemente novega pristopa.

Kazalo

Kaj je cilj?

Ključni elementi novega pravnega in političnega okvira

Kaj se je spremenilo v primerjavi z obdobjem 2007-2013?

Kateri so praktični učinki?

Finančni instrumenti so učinkovit način porabe razpoložljivih sredstev kohezijske politike pri izvajanju ciljev strategije Evropa 2020. Finančni instrumenti prek posojil, jamstev, kapitala in drugih mehanizmov tveganja, po možnosti skupaj s tehnično podporo, s subvencijami na obrestne mere ali subvencijami na zajamčeno plačilo v okviru dejavnosti zagotavljajo podporo za naložbe in so usmerjeni na projekte, za katere obstajajo možnosti, da so ekonomsko upravičeni.

Poleg jasnih prednosti ponovne uporabe sredstev v daljšem časovnem obdobju, pomagajo finančni instrumenti mobilizirati dodatna javna ali zasebna sovlaganja, da se obravnavajo tržne nepopolnosti v skladu s prednostnimi nalogami strategije Evropa 2020 in kohezijske politike. Njihova izvedbena struktura vključuje dodatna strokovna znanja in izkušnje, ki pomagajo zagotoviti večjo učinkovitost in uspešnost porazdelitve javnih sredstev. Poleg tega ti instrumenti zagotavljajo številne pobude za boljše izvedbo, vključno z večjo finančno disciplino na ravni podprtih projektov.

Finančni instrumenti so bili uporabljeni za izvajanje naložb v okviru strukturnih skladov v programskem obdobju 1994-1999. V sedanjem programskem obdobju 2007-2013 so postali še bolj pomembni in zdaj predstavljajo približno 5 % skupnih sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR). Ob upoštevanju sedanjega ekonomskega položaja in vedno manjšega obsega javnih sredstev se pričakuje, da bodo imeli finančni instrumenti v programskem obdobju kohezijske politike 2014-2020 še pomembnejšo vlogo.

Kaj je cilj?

[↑ Na vrh](#)

Pravni in politični okvir na podlagi izkušenj, pridobljenih pri izvajanju finančnih instrumentov v predhodnem ciklu kohezijske politike, in s poudarjanjem pomembnosti, ki mu je dodeljena v večletnem finančnem okviru 2014-2020, vzpodbuja nadaljnjo širitev in krepitev uporabe finančnih instrumentov v novem programskem obdobju kot učinkovitejšo in bolj trajnostno nadomestno rešitev, ki dopolnjuje tradicionalno financiranje z dodeljevanjem sredstev.

Ključni elementi novega pravnega in političnega okvira

[↑ Na vrh](#)

Predlogi novega zakonskega in političnega okvira za spodbujanje in povečanje uporabe finančnih instrumentov v okviru kohezijske politike za programsko obdobje 2014-2020 so:

- » omogočiti večjo prilagodljivost za države članice in regije v smislu ciljnih sektorjev in uvedbenih struktur;
- » zagotoviti stabilen izvedbeni okvir, ki temelji na jasnih in natančno določenih pravilih, ki upoštevajo obstoječe smernice in izkušnje;
- » zajeti sinergije med finančnimi instrumenti in drugimi oblikami podpore, kot so nepovratna sredstva; in
- » zagotoviti združljivost s finančnimi instrumenti, ki so uvedeni in se izvajajo na ravni EU v skladu s pravili za neposredno upravljanje.

Uredba o skupnih določbah vključuje ločen razdelek o finančnih instrumentih, tj. naslov IV (členi 37 do 46), ki jasneje predstavlja posebne lastnosti instrumentov in regulativnih zahtev zanje. Poleg tega so v povezani sekundarni zakonodaji (delegirani in izvedbeni akti) določene podrobnosti o izvajanju.

Zato bo na voljo enotni nabor pravil, ki bo urejal finančne instrumente za vseh pet skladov ESI in zagotavljal usklajenost z določbami finančne uredbe.

Kaj se je spremenilo v primerjavi z obdobjem 2007-2013? [↑ Na vrh](#)

Razširitev področja uporabe finančnih instrumentov

V nasprotju s programskim obdobjem 2001-2013 pravila, sprejeta za finančne instrumente v obdobju 2014-2020 za sektorje, upravičence, vrste projektov in dejavnosti, niso predpisana. Države članice in organi upravljanja **lahko uporabljajo finančne instrumente z vsemi tematskimi cilji, ki so vključeni v operativne programe** (Ops), in za vse sklade, pri katerih je tako ravnanje učinkovito in uspešno.

Novi okvir vključuje tudi jasna pravila za omogočanje boljše **kombinacije finančnih instrumentov z drugimi oblikami podpore, še zlasti nepovratnimi sredstvi**, saj to še dodatno spodbuja oblikovanje dobro zasnovanih shem pomoči, ki ustrezajo posebnim potrebam držav članic ali regij.

Finančni instrumenti so posebna kategorija porabe, pri čemer sta njihovo uspešno oblikovanje in uvedba odvisna od pravilne ocene potreb trga in vrzeli na njem. Zato je v kontekstu operativnega programa predvidena nova določba, ki določa, da **morajo biti finančni instrumenti oblikovani na podlagi predhodne ocene**, v kateri so bile prepoznane vrzeli na trgu ali neoptimalni pogoji za vlaganje glede na potrebe vlaganja, morebitno sodelovanje zasebnega sektorja in končna dodana vrednost zadevnega finančnega instrumenta. Taka predhodna ocena bo pomagala preprečiti prekrivanja in nedoslednosti med instrumenti financiranja, ki jih izvajajo različni akterji na različnih ravneh.

Nove izvedbene možnosti

V državah članicah in regijah se izvedbeno okolje za finančne instrumente in tudi upravne zmožljivosti ter tehnično znanje, ki so potrebni za uspešno izvajanje, zelo razlikujejo. Zato nove uredbe ponujajo različne izvedbene možnosti, med katerimi lahko države članice in organi upravljanja izberejo najbolj primerno možnost. Podpora programov evropskih strukturnih in investicijskih skladov se lahko uporabi za:

- 1 **Uvajanje finančnih instrumentov na ravni EU** in njihovo upravljanje s strani Komisije v skladu s finančno uredbo (neposredno ali posredno upravljanje). To vključuje tudi posebne določbe za izvajanje namenskih finančnih instrumentov, ki sklade ESI združujejo s sredstvi za druge postavke iz proračuna EU in sredstvi Evropske investicijske banke/Evropskega investicijskega sklada, da se spodbudi večji obseg bančnih posojil za mala in srednje velika podjetja.

V okviru te možnosti bodo prispevki operativnih programov k finančnim instrumentom omejeni na naložbe v regijah in dejavnostih, ki jih zajemajo operativne programe, iz katerih so se zagotovila sredstva.

2 **Uvajanje finančnih instrumentov na nacionalni/regionalni, nadnacionalni ali čezmejni ravni**, ki jih upravlja pristojen organ upravljanja oz. je odgovoren za njihovo upravljanje. Pri teh instrumentih imajo organi upravljanja možnost prispevanja programskih sredstev v:

a. **obstoječe ali novo ustvarjene instrumente**, prilagojene posebnim pogojem in potrebam; in

b. **standardizirane instrumente** (nespecializirane), za katere so pogoji in določila predhodno določeni v izvedbenem aktu Komisije. Ti instrumenti morajo biti pripravljene za uporabo in hitro uvedbo.

3 **Finančne instrumente, ki vključujejo izključno posojila ali jamstva**, lahko izvajajo neposredno organi upravljanja. V takih primerih bodo organi upravljanja prejeli povrnjena sredstva na podlagi dejanskih posojil ali jamstev za nova posojila in brez možnosti zaračunavanja stroškov upravljanja ali pristojbin v okviru transakcij s finančnimi instrumenti.

Prilagodljivejši pogoji sofinanciranja in dodatne finančne spodbude

Plačila Komisije v organe upravljanja bodo v prihodnje strogo povezana z izvajanjem na terenu. V izjavo o plačilu bo mogoče vključiti tudi pričakovani nacionalni prispevek, ki bo plačan na ravni finančnega instrumenta ali na ravni končnih prejemnikov v ustreznem obdobju.

1 Za prispevke k **finančnemu instrumentu na ravni EU pod upravljanjem Komisije** (zgornja možnost 1) se predvideva ločena prednostna os operativnega programa. Sofinanciranje te prednostne osi ali nacionalnega programa lahko znaša do 100 %.

2 Za prispevke k **nacionalnim, regionalnim; nadnacionalnim ali čezmejnimi finančnim instrumentom** (zgornji možnosti 2 a. in b.) se bo delež sofinanciranja EU povečal za deset odstotnih točk v primerih, kjer je prednostna os v celoti uvedena prek finančnih instrumentov.

Jasna pravila finančnega upravljanja

Na podlagi nedavnih smernic, ki jih je Komisija prek Odbora za usklajevanje skladov (COCOF) objavila za države članice, zagotavljajo uredbe finančnim instrumentom neprekinjenost in zanesljivost finančnega upravljanja prispevkov EU. Novi okvir vsebuje jasna pravila in pogoje glede kvalifikacije finančnih tokov na različnih ravneh finančnih instrumentov in ustrezne zahteve glede primernosti ali zapuščine. V uredbo o skupnih določbah so vključene naslednje določbe:

- » prispevki EU za finančne instrumente se nakažejo na račune v državah članicah in se začasno vložijo v skladu z načeli dobrega finančnega poslovanja;
- » obresti ali drugi dohodki, pridobljeni na ravni finančnega instrumenta pred naložbami v končne prejemnike, se morajo uporabiti za enak namen kot začetni prispevek EU v ustreznem obdobju;

- » delež EU v zvezi z viri kapitala, izplačan iz naložb, dohodkov, zaslužkov ali donosov iz naložb se mora porabiti do konca ustreznega obdobja za:
 - nadaljnje naložbe v iste ali druge instrumente v skladu s cilji, določenimi v okviru prednostne naloge;
 - prednostno izplačilo vlagateljem, ki delujejo v skladu z načelom vlagatelja v tržnem gospodarstvu in zagotavljajo sovlaganje na ravni finančnega instrumenta ali končnega prejemnika, in/ali
 - stroške upravljanja/pristojbine.
- » viri kapitala in dohodkov ter drugih zaslužkov ali donosov, ki se lahko pripišejo prispevkom EU za finančne instrumente, se morajo uporabiti v skladu s cilji operativnega programa za obdobje najmanj 8 let po koncu datuma upravičenosti.

Poenostavitev poročanja o napredku v zvezi z izvajanjem

Ob upoštevanju posebnih postopkov in struktur plačil za finančne instrumente je razpoložljivost podatkov iz poročil o porabi proračunskih sredstev skladov ESI ključna za vse zainteresirane strani v okviru kohezijske politike, saj omogoča, da se sklepne ugotovitve sprejmejo na podlagi dejanske učinkovitosti podprtih instrumentov in prilagoditev, ki so potrebne za ohranjanje učinkovitosti. Zato novi okvir zahteva, da organi upravljanja pošiljajo Komisiji posebna poročila o dejavnosti, ki vključujejo finančne instrumente, navedene v prilogi k letnemu poročilu o izvajanju. Komisija bo na podlagi predloženih poročil zagotovila povzetke zbranih podatkov.

Kateri so praktični učinki?

[↑ Na vrh](#)

Nove uredbe zagotavljajo večjo prilagodljivost za države članice in organe upravljanja pri zasnovi programov, pri čemer lahko izbirajo med naložbami prek nepovratnih sredstev in finančnih instrumentov ter izberejo najbolj primeren finančni instrument. Prav tako omogočajo večjo jasnost in zanesljivost v pravnem in političnem okviru za finančne instrumente.

S proračunskega vidika bo krepitev finančnih instrumentov, ki so katalizator javnih in zasebnih sredstev, pomagala državam članicam in regijam, da dosežejo ravni strateških naložb, ki so potrebne za izvajanje strategije Evropa 2020.

Še več, če se finančni instrumenti uporabljajo širše in so bolj prilagojeni posebnim potrebam regij in ciljnih prejemnikov, se znatno izboljša dostop do financiranja, kar bo koristilo številnim dejanskim socialno-ekonomskim akterjem. Finančni instrumenti lahko tako na primer pomagajo podjetjem, ki vlagajo v inovacije, gospodinjstvom, ki želijo izboljšati energijsko učinkovitost stanovanj, posameznikom, ki želijo uresničiti poslovne ideje, in javni infrastrukturi ali produktivnim naložbenim projektom, ki izpolnjujejo strateške cilje kohezijske politike in dosega pričakovane rezultate svojih programov.

Nadaljnje informacije

Več povzetkov informacij, ki so povezani z vidiki kohezijske politike, je na voljo na:
http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/publication/index_sl.cfm

Več splošnih informacij o regionalni politiki je na voljo na:
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_sl.cfm